

Een wereld te winnen

"Economisch succes en werkgelegenheid komen niet vanzelf in een land. Zij moeten worden bevochten. Hoe kunnen we dat zo goed mogelijk doen in een tijd, waarin de krachtsverhoudingen in de wereld in onthutsend tempo veranderen?". In het kader van het "Platform Globalisering" heeft minister Andriessen van Economische Zaken heel economisch Nederland in de afgelopen maanden uitgenodigd om zijn visie daarop kenbaar te maken. De resultaten van het Platform worden deze week in een grote mediashow gepresenteerd, zodat ieder die het maar wil zien en horen, de economische boodschap tot zich kan nemen.

In de pers is in het algemeen vrij schamper gereageerd op het Platform. Wat zou daar nog aan nieuws uit kunnen komen? We weten zo langzamerhand wel dat onze loonkosten lager, onze arbeidsmarkt flexibeler, onze wig kleiner, onze ondernemers innovatiever, onze sociale partners slagvaardiger, onze kennisinstututen marktgericht en onze overheden minder regelzuchtig moeten worden. Het Platform is dan ook niet bedoeld om opnieuw de diagnose te stellen. Het is bedoeld om een 'gevoel van urgentie', misschien wel een 'nationale consensus' te creëren, die nodig is om blokkades te doorbreken voor een aanpassing van onze economie aan de steeds sterker wordende internationale concurrentie.

Hoe komt economische en maatschappelijke vernieuwing tot stand? We hebben de methoden van de wortel en de stok. Uit de economische literatuur is bekend dat innovatie vaak uit nood wordt geboren. Er zijn veel voorbeelden van ondernemers die nieuwe (achteraf succesvolle) wegen insloegen toen het voortbestaan van hun onderneming op het spel stond. Evenzo worden politieke impasses vaak pas doorbroken als het water echt aan de lippen staat. Anderzijds kan angst ook verlamdend werken. Uit de psychologie is bekend dat de wortel meer stimuleert dan de stok.

Wat opvalt in de globaliseringsdiscussie, zoals die tot nog toe gevoerd is, is de sterke nadruk op bedreigingen voor onze welvaart. Globalisering wordt geïdentificeerd met opkomende concurrenten uit Oost-Europa en Zuidoost-Azië, die ondernemers dwingen hun kosten te drukken en mensen te ontslaan. Het wordt geassocieerd met oplopende werkloosheid die werknemers dwingt hun looneisen in te slikken en overheden de uitkeringen te verlagen. Het beeld wordt opgeroepen van een slinkende technologische voorsprong, die slechts valt te keren als iedereen wis- en natuurkunde gaat studeren. Bovendien gaat het proces zo snel dat er geen tijd meer is voor consensusvorming, dus moet onze overlegeconomie worden opgedoekt.

Dat beeld van globalisering als een ernstige bedreiging voor onze economische orde is op zijn minst eenzijdig. De nieuwe economische mogelijkheden in Oost-Europa en Zuidoost-Azië vormen niet alleen concurrenten maar ook nieuwe afzetgebieden.

We kunnen gebruik maken van het lage-loonniveau aldaar door (delen van) de produktie uit te besteden en ons te concentreren op activiteiten die een hogere toegevoegde waarde bieden (zie ook Van de Ven en De Kok in deze ESB). De economische groei die daaruit voortspuit, schept niet alleen werk voor hogeschoolden, maar creëert ook ruimte voor de vraag naar lager gekwalificeerde arbeid. Natuurlijk moeten de omstandigheden dan wel zodanig zijn, dat aan die vraag en het bijpassende aanbod van arbeid zo min mogelijk belemmeringen in de weg worden gelegd.

Een eerste vereiste daarvoor is verkleining van de wig. Zoals Adriaansens en Van Paridon in hun bijdrage voor het Platform Globalisering schrijven, is de wig langzamerhand de spil geworden waaromheen het falen van de verzorgingsstaat kan worden gedrapeerd. "Ze is immers niet alleen gevolg, maar ook oorzaak van een lage arbeidsparticipatie; ze is niet alleen gevolg, maar ook oorzaak van de steeds grotere druk die de sociale zekerheidsarrangementen op de economie leggen; ze is niet alleen gevolg maar ook oorzaak van de erosie van een competitief ondernemings- en vestigingsklimaat¹. Adriaansens en Van Paridon laten zien dat een 'centraal wig-akkoord' mogelijk is, waarbij zowel werkgevers (lagere arbeidskosten, meer ruimte voor nieuwe ondernemingen), als werknemers (meer werkgelegenheid, betere kwaliteit van de arbeid) als de overheid (minder uitkeringen, meer groei) profiteren. De recente overeenstemming in de SER over een wigverkleining van f 15 miljard laat zien dat deze weg niet onbegaanbaar is.

De tweede voorwaarde is het verminderen van de regeldruk. Al geruime tijd komt de groei van de werkgelegenheid niet meer van grote ondernemingen, maar van kleine en middelgrote bedrijven. Die zijn veel gevoeliger voor hoge lonen, inflexibele arbeidsvoorwaarden en bureaucratische en administratieve rompslomp. Als we werkgelegenheid willen, moeten we deze ondernemers niet het leven zuur maken met een Arbeidsomstandighedenwet die meer dan 1200 regels telt en moeten we stoppen het bedrijfsleven elk jaar met vele honderden nieuwe verplichtingen op te zadelen. Als we de markt willen laten werken, hebben we een overheid nodig die niet meer maar minder doet.

Het ontbreekt in Nederland niet aan kennis, kapitaal of ondernemerschap om op de globalisering in te spelen. Maar we moeten van een regulerende naar een ondernemende cultuur. Laat ondernemen, leren, investeren weer leuk worden, dan hoeven we van de globalisering niets te vrezen. Integendeel, dan hebben we een wereld te winnen.

L. van der Geest

1. H.P.M. Adriaansens en C.W.A.M. van Paridon, Een wig-akkoord als voorwaarde voor sociaal-economische dynamiek, in *Nationaal Platform Globalisering*, Ministerie van Economische Zaken, maart 1994.